

Posvetovanje o problemih kazenskih poboljševalnih zavodov

V dneh od 28. 9. do 2. 10. 1965 je bil v Ljubljani strokovni posvet vodilnih uslužbencev kazenskih poboljševalnih zavodov, ki sta ga organizirala oddelke za izvrševanje kazni RSNZ in inštitut za kriminologijo pri pravni fakulteti univerze v Ljubljani.

Na posvetovanju so prebrali naslednje referate:

Miha Čerin, načelnik oddelka za izvrševanje kazni RSNZ — Družbena funkcija kazni odvzema prostosti;

Dr. Miloš Kobal, načelnik zdravstveno-psihološke službe RSNZ — Nevarnosti pretiranega agresivnega ravnanja uslužbencev KPD;

Karel Audič, upravnik KPD Maribor — Izvrševanje kazni odvzema prostosti v svobodnem režimu;

Vinko Skalar, psiholog v RSNZ — Psihološki vidiki problematike KPZ;

Bogomir Lapajne, revizor v RSNZ — Poslovanje gospodarskih enot KPZ in nagrajevanje obsojencev;

Dr. Katja Vodopivec, ravnatelj inštituta za kriminologijo — O problemih lokalnih zaporov.

S koreferati so sodelovali:

Alojz Bizaj, socialni delavec v RSNZ — Nekateri problemi, ki ovirajo resocializacijo v postopku z obsojenimi osebami v KPD in po odpustu;

Janko Klemen, upravnik občinskega zapora v Mariboru — O gospodarskih dejavnostih v zaporih;

Iris Čop, profesor v RSNZ — O načrtnem prevzgojnem delu v KPD;

Alojz Gazvoda, socialni delavec v občinskem zaporu v Mariboru — Udeležba obsojencev pri samoupravljanju;

Franc Kranjc, socialni delavec v KPD Ig — Socialni prerez obsojenk v KPD Ig pri Ljubljani;

Marjan Hočevar, socialni delavec v občinskem zaporu v Ljubljani — O problemih pri dajanju pomoči pri odpustu oseb s kratkimi kaznimi.

Zadnja dva dneva sta se posvetovanja udeležila tudi gosta inštituta za kriminologijo

dr. Piotr Wierzbicki, direktor uprave za izvrševanje kazni ministrstva za pravosodje LR Poljske, z referatom »O poljskih izkušnjah v polodprtih kazenskih zavodih« in »O vzgoji uslužbencev kazenskih poboljševalnih zavodov na Poljskem« ter profesor dr. Ladislav Schubert iz Bratislave z referatom »O izkušnjah pri grupiranju obsojencev na Češkoslovaškem.« Oba gosta sta s svojimi prispevki obogatila strokovno posvetovanje in mu posredovala izkušnje pri delu z obsojenci v socialističnih deželah.

V razpravi o referatih je aktivno sodelovalo nad 30 udeležencev, ki so obravnavali številna pereča vprašanja s področja izvrševanja kazni odvzema prostosti in nakazali nove poti za delo. Soglasno so izrazili željo, da bi postali tovrstni strokovni posveti stalna oblika dela zavodov za izvrševanje kazni in izmenjava izkušenj med zavodi, kar lahko bistveno prispeva k uspešnemu delu v boju proti kriminaliteti.

V pričujoči številki naše revije objavljamo nekoliko predelane in za natis izpopolnjene referate Mihe Čerina, dr. Miloša Kobala, Karla Audiča, Vinka Skalarja in dr. Piotra Wierzbickega. Ostalo pomembno gradivo s posvetovanja bomo priobčili v naslednji številki.

Na podlagi referatov, koreferatov in razprave so bili sprejeti sklepi, po katerih se bo usmerjalo delo v kazenskih poboljševalnih zavodih.

Sklepi

Spoznavanje osebnosti obsojencev

Spoznavanje osebnosti obsojenca je temeljni pogoj za dober orientacijski program, tretman, vzgojni proces in resocializacijo; delo na tem področju zelo zaostaja za potrebami kvalitetne prakse. Upravniki KPZ naj kritično pregledajo, kako je organiziran sprejem obsojencev, osebnotna obdelava, klasifikacija in razpored na delovna mesta, in naj poskrbijo za kvalitetnejše delo (po navodilu zveznega sekretariata za notranje

zadeve). Prostori za sprejem in odpust morajo biti primerno urejeni.

KPD Dob in KPD Ig naj razvijata ekipno obdelavo obsojencev in pri tem še bolj angažirata strokovno medicinsko-psihološko službo RSNZ.

Strokovnjake naj kličejo tudi občinski zapori, če gre za obsojence, ki so osebno in zdravstveno prizadeti.

Posebna pozornost naj velja osebnosti obdelavi storilcev hudih kaznivih dejanj, mladoletnikov, mlajših polnoletnikov, povratnikov in seksualnih delinkventov.

Pri osebnosti obdelavi obsojenih oseb je treba dobro proučiti sodbo in izvedensko mnenje, pri povratnikih pa proučiti spis o prejšnjem prestajanju kazni.

KPZ naj na kolegijih resno prouče poročila o sprejemu in sprejemajo orientacijski program, klasificirajo obsojene osebe in jih razporedijo na ustrezna delovna mesta.

KPD Dob naj takoj po sprejemu in osebnosti obdelavi predlaga obsojence, ki imajo pogoje za svobodnejši režim, v odprti KPD Maribor in odprti oddelek svojega doma.

Zapori naj po uvidevnosti uvajajo v svoje oddelke svoboden ali polsvoboden režim, ki omogoča ob dobrem vzgojnem delu in samoupravljanju boljše vzgojne rezultate in zanesljivejšo resocializacijo.

Izobraževanje kadra

Izobraževanje uslužbencev KPZ naj se utrjuje in organizira z naslednjim:

- izredni študij na višjih in visokih šolah za vse, ki imajo za to pogoje;
- pazniki se morajo vključiti v redno šolanje na strokovni šoli za notranje zadeve;
- vsi pazniki morajo končati petmesečni pripravniški tečaj;
- za napredovanje v višje paznike je treba organizirati v KPZ dopolnilne tečaje;
- nadzorniki paznikov morajo imeti srednjo strokovno šolo za notranje zadeve, ki bo penološko usmerjena;
- pazniki, ki imajo že daljšo prakso in nimajo ustreznih tečajev ali šol, se morajo zaradi dopolnitve strokovnega znanja vključiti v dopolnilno izobraževanje v svojem zavodu, kjer bodo morali pokazati svoje znanje pred posebno komisijo.

Oblike strokovnega izobraževanja bodo tudi redni strokovni posveti ter ogledi KPZ, ki so koristni za prakso, organiziral pa jih bo oddelek za izvrševanje kazni RSNZ.

Napake v odnosih med uslužbenci in obsojenci, pretirana agresivnost ali pretirano popuščanje je treba energično odpraviti.

Upravniki KPZ so odgovorni, da bodo uslužbenci pri svojem delu zagotovili enoten

postopek in skladno reševanje vseh nalog v KPZ.

Vsak KPZ naj organizira strokovno knjižnico, da bo redno poslovala in nabavljala literaturo. Priporočamo, da knjižnice naročajo Strokovni list, Revijo za kriminalistiko in kriminologijo, Jugoslovensko revijo za kriminologijo i krivično pravo in drugo sorodno literaturo.

Uslužbenci KPZ naj pišejo članke o svojem delu in problemih ter jih pošiljajo oddelku za izvrševanje kazni, ki jih bo posredoval uredništvu revij, da jih objavi.

Kadrovanje v KPZ

Upravniki zavodov naj poskrbijo za razpise nezasedenih sistemiziranih delovnih mest.

Zaradi boljšega usmerjanja sposobnih uslužbencev je treba diferencirati delo paznikov na notranjo in zunanjo službo.

Selekcija pazniškega kadra naj izloči tiste, ki imajo pogoje za nadaljnje šolanje in jim to omogoči, ostale paznike pa razporedi po sposobnosti in znanju.

Kadrovanje je treba načrtovati tako, da bodo imeli vsi vodilni uslužbenci, vzgojitelji in učitelji, visoko in višjo izobrazbo, nadzorniki paznikov srednjo, pazniki nižjo (osemletko), dopolnjeno z obveznimi in dopolnilnimi tečaji.

Na ključnih delovnih mestih v upravi zavoda in v proizvodnji je treba zaposlovati uslužbence in ne obsojence.

Tehnični kadri so nujno potrebni za pravilno delovno vzgojo obsojenca, zato naj KPZ izdelajo skladno s potrebami svoje gospodarske dejavnosti načrt kadrovanja. Priporočamo, da se zaposli le takšen tehnični kader, ki ima ustrezne strokovne šole in lahko nastopa kot strokovni učitelj za delovno vzgojo.

Kadrovanje paznikov iz vrst milice se lahko nadaljuje, vendar je mogoče sprejeti le tiste, ki imajo v službi ugodne ocene, neprimerne pa je treba izločiti.

Prevzgoja obsojencev

Prevzgoja obsojencev naj temelji na načrtnem prevzgojnem delu, ki naj bo določeno z individualnim orientacijskim programom sprejemnega centra, s tretmanom, ki je določen za posameznika in njegovo klasifikacijsko skupino.

Razvijati je treba obsojenčevu udeležbo pri organizaciji posameznih dejavnosti (samoupravo) v mejah hišnih redov.

Delovno vzgojo je treba okrepiti tako, da bo upoštevana obsojenčeva fizična in umska sposobnost, da bodo prevladovali vzgojni,

ne pa ekonomski elementi. Pri prevzgoji obsojenca moramo zasledovati to, da si v KPZ pridobi kvalifikacijo ali prekvalifikacijo, če mu je izrečen varnostni ukrep prepovedi opravljanja poklica. Če je možno zaposlovanje izven KPZ, je treba težiti za tem, da bo obsojenec sklenil na delovnem mestu delovno razmerje, ko bo prestal kazen.

Prevzgoja obsojencev mora biti dosledna, upoštevati mora znanstvene osnove penološke andragogike (vzgoja in izobraževanje odraslih med prestajanjem kazni) in prakse. Vzgoja naj bo zgrajena na spoštovanju obsojenčeve osebnosti.

Pri ocenjevanju obsojenca je treba upoštevati ne samo njegovo marljivost pri delu in vedenje, temveč tudi vse značilne osebnostne spremembe, kolikor jih je med prevzgojo pridobil (pogojni odpust, pomilostitev, izredna omilitev kazni in drugo).

Pravilna prevzgoja obsojencev mora privedi do tega, da bo disciplinskega kaznovanja čimmanj.

Dopisovanje obsojencev, stiki z družino in drugimi osebami morajo postati prevzgojni dejavniki, kajti ohranitev stikov s pozitivno okolico pomaga resocializaciji obsojenca, poleg tega pa je to najboljši način premagovanja napetostnih situacij.

Individualni orientacijski program dela za obsojenca mora biti narejen tako, da privzga obsojencu pozitivne moralne vrednote.

Postpenalna pomoč

Postpenalno pomoč kot prevencijo v borbi proti povratništvu je treba organizirati v vseh možnih oblikah ne samo s pomočjo odborov za pomoč obsojencem, tj. organov socialnega varstva, temveč tudi z delovnimi in družbenopolitičnimi organizacijami, zavodi za zaposlovanje delavcev ter javnostjo. Postpenalna pomoč je problem vse družbe, je sestavni del boja proti kriminaliteti. S tega vidika naj to vprašanje obravnavajo tudi občinski sveti za notranje zadeve, ki naj sproti opozarjajo na te probleme.

Predstojniki občinskih organov za notranje zadeve in organov za socialno varstvo morajo pritegniti k delu pristojne svete za socialno varstvo, saj je znano, da delo na tem področju zaostaja in je večji del odborov za pomoč odpuščenim obsojencem neaktiven.

Socialna služba in socialni delavec v KPZ naj že ob sprejemu obsojenca ugotovita, kaj bo treba ukreniti v zvezi z obsojenčevim odpustom. V prizadevanje za resocializacijo je treba obsojenca aktivno vključiti takoj po nastopu kazni. Obsojenčeva pasivnost bi pomenila nevarnost za povratništvo. Pri tem ne smemo zanemariti vseh možnosti pozitivnih

stikov z obsojenčevimi družinami, delovno organizacijo ter njegovimi prijatelji. Če je potrebno, naj socialna služba KPZ obdrži stike z obsojencem tudi po odpustu.

Postpenalna faza vodi do dveh skrajnosti: na eni strani do tega, da dobiva obsojenec materialno pomoč, ne pa zaposlitev, na drugi strani pa do tega, da obsojenec zaposlitve ne sprejme. Zato je skrb centra za socialno delo, pripraviti obsojenca do tega, da se zaposli, pozneje pa sam poskrbi zase. Odboru za pomoč odpuščenim obsojencem je treba sporočiti, kakšna naj bo postpenalna pomoč.

Z novo nastalo situacijo glede zaposlovanja v zvezi z gospodarsko reformo bi morali tiste, ki nimajo možnosti zaposlitve na prejšnjem delovnem mestu, usmerjati na delo v kmetijske delovne organizacije in na podeželje.

Socialna služba KPZ naj zahteva od občinskih organov za notranje zadeve socialno anketo (26. člen pravilnika o izvrševanju kazni odvzema prostosti).

KPZ naj se sami povezujejo z organi, ki so odgovorni za postpenalno pomoč, zlasti s tistimi, s katerih območja dobivajo največ obsojencev, in naj jim pomagajo pri delu.

RSNZ se bo povezal z republiškim sekretariatom za zdravstvo in socialno varstvo, da bo tudi ta po strokovni plati organiziral posvet predstavnikov občinskih organizacij za socialno varstvo, kamor bi pritegnili tudi predsednike in tajnike odborov za pomoč odpuščenim obsojencem.

Gospodarsko poslovanje KPZ

Vsi KPZ, ki imajo organizirano proizvodnjo, naj čimprej ustanovijo in registrirajo gospodarske enote (občinska zapora Celje in Maribor).

Nagrajevanje obsojencev je treba izpeljati dosledno po kriterijih, ki jih določa 49. člen ZIKS. Zato naj najpozneje do konca leta 1965 vsi KPZ izdelajo pravilnike o plačilu za delo obsojencev in jih pošljejo v soglasje pristojnim nadrejenim organom.

Stimulativno nagrajevanje obsojencev po 49. členu ZIKS lahko v znatni meri pospeši delovno vzgojo obsojencev. Sedanje nagrajevanje ne ustreza zakonu in zavira razvoj gospodarske dejavnosti. Pri nagrajevanju obsojencev je treba uvesti take norme, kot veljajo za isto vrsto proizvodnje na prostosti.

Vsi predstavniki KPZ v SRS, ki imajo razvito gospodarsko dejavnost, so se odločili, da bodo gospodarske enote med seboj sodelovale po načelu solidarnosti pri razvijanju proizvodnje, pri strokovnem izobraževanju obsojencev ter pri nabavi in prodaji.